

Kirjanpitoyksiköt ja valtion talousarvion ulkopuolella olevat valtion rahastot

Virtuaalivaluuttojen käsittely kirjanpitoyksikössä

Valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/92) 40 §:n (1786/2009) mukaan Valtiokonttori antaa tarkempia määräyksiä kirjanpitoyksiköiden maksuliikkeen hoitamisesta ja antaa tarvittavat määräykset ja ohjeet maksuliikkeessä ja palkan laskennassa käytettävistä järjestelmistä.

Valtiokonttori on tänään antanut ohjeen virtuaalivaluuttojen käsittelystä kirjanpitoyksiköissä. Yleisimmin kyse on ulosotosta tai rikosepäilyyn liittyvästä virtuaalivaluutan haltuunotosta/takavarikosta.

Voimaantulo

Tämä ohje tulee voimaan välittömästi.

Lisätiedot

Lisätietoja tähän ohjeeseen liittyvissä asioissa saa Valtiokonttorin Talous ja henkilöstö -toimialalta puh. 0295 50 2000 tai sähköpostitse osoitteesta maksuliike (at) valtiokonttori.fi.

Toimialajohtaja

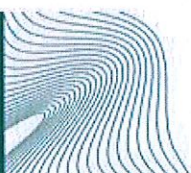

Mikko Kangaspunta

Maksuliikepäällikkö

Keijo Kettunen

Tiedoksi

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Virtuaalivaluuttojen käsittely kirjanpitoyksikössä

1 Johdanto

Kirjanpitoyksikölle voi kertyä virtuaalivaluuttoja, joko haltuunoton tai muun vastaavan menettelyn kautta. Yleisimmin on kyse ulosottoon tai rikosepäilyyn liittyvästä virtuaalivaluutan haltuunotosta.

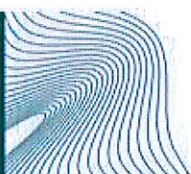
Virtuaalivaluutalla tarkoitetaan digitaalista arvoa, joka ei ole keskuspankin tai viranomaisen liikkeeseen laskema ja jota ei välttämättä ole kytketty paperirahaan, mutta jonka luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt hyväksyvät maksuvälineenä ja jota voi siirtää, varastoida tai myydä sähköisesti. Tällä hetkellä yleisimpiä virtuaalivaluuttoja ovat Bitcoin, Ethereum ja Litecoin.

Valtion kirjanpitoyksiköt eivät lähtökohtaisesti käytä virtuaalivaluuttoja maksamiseen, eivät sijoita niihin, eivätkä ota niitä vastaan maksuvälineenä. Poikkeuksena voi olla virtuaalivaluutan käyttö perustellusta syystä esimerkiksi mahdolliseen rikosentorjuntaan liittyvissä tapauksissa.

Kirjanpitoyksiköiden hallinnassa olevat virtuaalivaluutat säilytetään huolellisesti ja käsitellään myöhemmin lakiin perustuen, niitä koskevan oikeuden päätöksen mukaisesti, mikäli sellainen on olemassa. Tavallisimpina vaihtoehtoina on, että ne joko palautetaan niiden alkuperäiselle haltijalle, realisoidaan maksuveloitteiden täyttämiseksi tai tuomitaan valtiolle menetetyiksi.

2 Virtuaalivaluutat ovat omaisuus, ei virallinen maksuväline

Valtio ei käsittele virtuaalivaluuttoja virallisena valuuttana, vaan omaisuus-eränä. Valtion haltuun otettuja virtuaalivaluuttoja ei viedä kirjanpitoon, ennen kuin oikeuden päätös ko. omaisuus-erän tuomitsemisesta valtiolle on olemassa. Oikeuden lainvoimaiseen päätökseen saakka kyseisestä omaisuus-erästä pidetään luetteloita siten kuin siitä on mahdollisesti säädetty laissa, johon takavarikko perustuu. Ulosottoteitse saatua omaisuus-erää koskee ulosottoaaren säännökset.

2.1 Omaisuuserän käsittely kirjanpidossa takavarikon yhteydessä

Kun oikeuden päätös omaisuuserän tuomitsemisesta valtiolle saadaan, kirjataan omaisuuserä tilin 18090000 *Muut rahoitusarvopaperit* lisäykseksi ja asianomaiselle tuottotilille. Tässä vaiheessa ei tehdä kirjausta talousarviokirjanpitoon.

Virtuaalivaluutoille ei ole olemassa virallisia noteerauksia ja historia osoittaa, että virtuaalivaluuttojen arvo voi heilahdella voimakkaastikin lyhyelläkin aikavälillä. Valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaan rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit ja muut sellaiset rahoitusvarat tulee merkitä tilinpäätökseen hankintamenon suuruisina tai sitä alempaan niiden tilinpäätöspäivän todennäköiseen luovutushintaan. Vastikkeetta saatujen hyödykkeiden arvostamisessa voidaan käyttää käypää arvoa. Virtuaalivaluutan arvostusperusteet sekä virtuaalivaluutan arvo ja kappalemäärä tilinpäätöshetkellä on kuvattava tilinpäätöksen liitteellä.

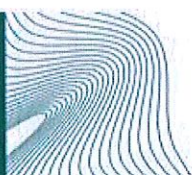
Kun omaisuuserä myydään, kirjataan saatu euromääräinen rahasuoritus asianomaisen maksuliiketilin lisäykseksi ja muiden rahoitusarvopapereiden vähennykseksi sekä talousarviotuloksi. Mikäli omaisuuserän arvossa on tapahtunut muutoksia taseeseen ottamisen jälkeen, kirjataan erotus taseeseen ottamisen yhteydessä käytetyn tuottotilin lisäykseksi tai vähennykseksi sekä vähentämään tai lisäämään talousarviotuloa.

2.2 Omaisuuserän käsittely kirjanpidossa ulosoton yhteydessä

Virtuaalivaluutat, kuten muukin irtain omaisuus luetteloidaan ulosmittaus- tai takavarikkopäätöksessä ulosottokaaren mukaisella tavalla. Tiedot kirjautuvat ulosoton sähköiseen tietojärjestelmään. Virtuaalivaluutat viedään kirjanpitoon vasta siinä vaiheessa, kun ne on realisoitu ja tilitetty asiakasvarojen tilille euroina.

3 Vahingonkorvausvelvollisuus

Mikäli valtion haltuun joutuneet virtuaalivaluutat palautetaan alkuperäiselle omistajalle esimerkiksi tuomion kumoamisen tai muuttamisen vuoksi, on mahdollista, että alkuperäiselle omistajalle on korvattava täytäntöönpanosta ja sen peruuttamisesta aiheutunut vahinko. Tämä on otettava huomioon virtuaalivaluuttojen haltuunotossa ja käsittelyssä. Sama haaste on ollut jo esimerkiksi osakkeiden kohdalla, joten asia ei ole uusi. Ulosottomenettelyssä vahingonkorvausvelvollisuus määräytyy kyseistä täytäntöönpanotehtävää koskevien säännösten mukaan.

4 Virtuaalivaluuttojen säilytys

Virtuaalivaluuttojen säilyttämiseen voidaan yleensä käyttää ns. virtuaalivaluutta-vaihtopalveluja, eli virtuaalivaluutta on ns. kolmannen osapuolen hallinnassa. Edellä kuvatut vaihtopalvelut voivat kuitenkin kaatua ja asiakas voi menettää sinne tallettamansa omaisuuserän. Lisäksi vaihtopalvelut voidaan hakkeroida. Vaikka näitä vaihtopalveluja on useita ja eritasoisin suojauskin varustettuja, ei niiden käyttö ole suositeltavaa.

Vaihtopalveluja turvallisempi tapa hallita virtuaalivaluuttoja on säilyttää varat paperille tulostetulla off-line lompakolla tai varta vasten hankitulla rautapohjaisella lompakkolaitteella.

Valtionhallinnossa kirjanpitoyksiköille suositeltavin tapa säilyttää virtuaalivaluutta on avata valtion haltuun joutuneille virtuaalivaluutoille joko jokaiselle varallisuuserälle ja valuutalle oma elektroninen lompakkonsa heti virtuaalivaluutan haltuunoton/ulosoton yhteydessä tai yksi yhteinen lompakko, jossa jokaiselle haltuunotetulle erälle on oma tilinsä. Kyseisen lompakon on oltava ns. kylmälompakko, joka ei ole yhteydessä Internetiin. Virtuaalivaluuttojen säilytyksessä on noudatettava huolellisuutta ja niiden hallintaan suositellaan vähintään kahden allekirjoittajan turvalompakkoa eli ns. multisignature -lompakkoa tai fyysistä rautapohjaista lompakkoa.

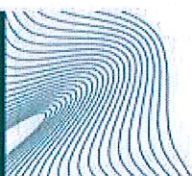
5 Omaisuuserän myynti

Laki sakon täytäntöönpanosta (9.8.2002/672) 38 § edellyttää, että kun omaisuuden valtiolle menetetyksi tuomitsemista koskeva ratkaisu on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi, omaisuus on asianomaisen valtion viranomaisen määräyksen mukaisesti otettava valtion käyttöön, myytävä tai hävitettävä (täytäntöönpanotoimi).

Edelleen Tullilain (304/2016) 12 luvun 80 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan Tulli myy julkisella tullihuutokaupalla tavaran, joka on tuomittu lainvoimaisella päätöksellä menetetyksi valtiolle.

Virtuaalivaluuttojen myynti on suositeltavaa tehdä ensisijaisesti julkisessa huutokaupassa. Mikäli huutokaupattava määrä on suuri, on paremman hintatason saavuttamiseksi syytä harkita huutokaupattavan erän jakamista pienempiin kaupattaviin eriin.

Kaupallisia vaihtopalveluja virtuaalivaluutoille on olemassa useita. Niiden käyttö ei yleensä ole suositeltavaa niihin sisältyvien riskien vuoksi. Kaupankäynti ei ole läpinäkyvää, eikä aina voida varmistua siitä, että kauppa toteutuu sovituksen mukaisesti.

6 Virtuaalivaluutat ja sisäinen valvonta

Viraston johto vastaa sisäisestä valvonnasta (talousarvioasetus 69§) ja sen osana myös virtuaalivaluuttojen asianmukaisesta käsittelystä koko elinkaaren ajan. Virtuaalivaluuttojen käsittelyn eri vaiheissa on mahdollisuuksien mukaan käytettävä kahden henkilön periaatetta, jossa virtuaalivaluuttoja käsittelee kaksi henkilöä yhdessä ja sen lisäksi varmistetaan käsittelyn asianmukaisuus erilaisin kontrollein. Kontrolli on esimerkiksi lompakkopalvelun sisällön säännöllinen tarkastaminen kolmannen henkilön tekemänä ja tarkastuksen lopputuloksen raportointi.

